

Vakauttamistyöryhmän loppuraportti

Khall 18.12.2023 § 371

Valmistelija

Valmistelu ja lisätiedot: vs. kunnanjohtaja Kari Kankaanranta, puh. 044 422 4020.

Valtuusto hyväksyi vuoden 2022 talousarvion menot ja tulot tasapainoon. Vuoden 2022 taloudellinen kehitys oli kuitenkin selvästi odotettua heikompa. Näin ollen vuosi 2022 päättyi 2,75 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Vuoden 2023 talousarvio laadittiin 960 tuhatta euroa ylijäämäiseksi. Vuoden 2023 aikana verotulokertymä on ollut odotettua parempaa. Vastaavasti kunnan toimintatulojen kertymä on ollut odotettua pienempi. Toimintamenojen kehitys on ollut vastaavasti odotettua suurempaa. Vuoden 2023 tilinpäätöksen odotetaan olevan positiivinen, mutta jäävän selvästi noin 1 miljoonan ylijäämä tasosta

Vuonna 2023 aiempien vuosien verohännät nostavat verotulokertymää. Valtionosuuksissa vuodelle 2024 näkyy todellisten sote-kustannusten siirron vaikutus, joka tarkoittaa Eurallekin huomattavasti pienempiä valtion osuuksia. Lopullinen talousarvio vuodelle 2024 on noin 1,5 miljoonaa alijäämäinen.

Vuoden 2024 talousarvion pohjalta on johdettu tuleville vuosille ennuste, joka ennakoii talouden kehitystä. Estimaatti osoittaa 3,7 miljoonan kertyneen ylijäämän riittävän vuoden 2025 loppuun, jonka jälkeen taseeseen kertynyt ylijäämä on syöty. Ennuste ei ole ottanut huomioon marras-joulukuun vaihteessa uutisoituja uusia valtionosuusleikkauksia.

Kuntalain mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Kunnan vuoden 2024 talousarvion suunnitelmaosaan on kirjattu, että kunnanhallituksen erillisellä päätöksellä tullaan aloittamaan Vakaa Eura 2028 -talousohjelma tammikuussa 2024. Niin sanottu talousohjelma (myöhemmin vakauttamisohjelma) kuvaa asiakirjaa, johon kootaan toimenpiteitä kunnan toiminnan muuttamiseksi siten, että toiminta olisi taloudellisesti nykyistä kestävämpää.

Toimenpiteitä tulee arvioida joka osa-alueelta:

- Toimintatuottojen lisääminen
- Palveluverkon taloudellisen tehokkuuden tarkastelu – henkilöstörakenne
- Palveluiden, aineiden, tarvikkeiden, tavaroiden tehokas hankinta
- Avustusten ja muiden toimintakulujen tarkoituksenmukaisuus
- Rahoitus ja investoinnit

Esittelijä

kunnanjohtaja Juha Majalahti

Päätösehdotus

Kunnanhallitus nimeää kahdeksanjäsenisen vakauttamistyöryhmän valmistelemaan kunnan talouden ja toiminnan vakauttamisohjelmaa siten, että ohjelma on valtuuston käsiteltävänä viimeistään 30.9.2024.

Kunnanhallitus nimeää työryhmän jäseniksi valtuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajan sekä yhden edustajan kustakin valtuustostoryhmästä. Lisäksi työryhmän jäseneksi nimetään kunnan johtoryhmässä henkilöstöä edustava työntekijäjärjestön edustaja. Sivistyspalveluiden ja teknisten palvelualueiden palvelualuejohtajat sekä kunnan talouspäällikkö ja hallintojohtajat ovat työryhmän asiantuntijoita ja valmistelijoita. Kunnanjohtaja on työryhmän esittelijä ja vastaa työryhmälle esiteltävien asioiden valmistelusta. Työryhmä nimeää keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin.

Kunnanjohtajan kokouksessa tekemä muutettu päätösehdotus: Kunnanhallitus nimeää kahdeksanjäsenisen vakauttamistyöryhmän valmistelemaan kunnan talouden ja toiminnan vakauttamisohjelmaa siten, että ohjelma on valtuuston käsiteltävänä viimeistään 30.9.2024.

Kunnanhallitus nimeää työryhmän jäseniksi valtuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajan sekä yhden edustajan kustakin valtuustostoryhmästä. Lisäksi työryhmän jäseneksi nimetään kunnan johtoryhmässä henkilöstöä edustava työntekijäjärjestön edustaja. Sivistyspalveluiden ja teknisten palvelualueiden palvelualuejohtajat sekä kunnan talouspäällikkö ja hallintojohtajat ovat työryhmän asiantuntijoita ja valmistelijoita. Kunnanjohtaja on työryhmän esittelijä ja vastaa työryhmälle esiteltävien asioiden valmistelusta. Lisäksi kunnanhallitus nimeää työryhmälle puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Työryhmä nimeää sihteerin.

Asian käsittely:

Asiasta käydyn keskustelun aikana Päivi Kyllöinen esitti työryhmään nimettäväksi Mikko Rintamaan, Tommi Katila esitti Eveliina Perälää, Jyri Sarin esitti Petri Salmista, Harri Lehtonen esitti Pertti Sutta ja Jyri Sarinia.

Lisäksi Päivi Kyllöinen esitti, että vakauttamistyöryhmän puheenjohtajaksi valitaan Timo Kalli. Maaret Vainio esitti, että vakauttamistyöryhmän varapuheenjohtajaksi valitaan Pertti Susi.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi muutetun päätösehdotuksen yksimielisesti ja nimesi vakauttamistyöryhmään: Timo Kallin, Harri Lehtosen, Mikko Rintamaan, Eveliina Perälän, Jyri Sarinin, Petri Salmisen, Pertti Suden ja Virpi Liljan. Lisäksi kunnanhallitus päätti valita vakauttamistyöryhmän puheenjohtajaksi Timo Kallin ja varapuheenjohtajaksi Pertti Suden.

Khall 17.06.2024 § 195
516/00.01.02/2023

Valmistelija

Valmistelu ja lisätiedot: kunnanjohtaja Kari Kankaanranta, puh. 044 422 4020.

Vakauttamistyön taustaa ja työryhmän työskentely

Valtuusto hyväksyi Euran kunnan talousarvion vuodelle 2024 kokouksessaan 13.11.2023. Talousarvio on noin 1,6 miljoonaa euroa alijäämäinen. Samassa kokouksessa valtuusto myös nosti veroprosentin 8,4 prosentista 9,0 prosenttiin. Veronkorotuksenkaan myötä tulot eivät riitä menoihin. Talousarvion taloussuunnitelmaosiossa kuvattiin vuosien 2025-2028 ennustetta. Vuotuinen alijäämä on vuonna 2025 yli miljoona euroa ja vuonna 2028 jo yli 4 miljoonaan euroon, jos nykyinen palvelutuotanto ja verotustaso säilyvät ennallaan. Osana tätä ennustetta talousarviossa linjattiin talousohjelman käynnistämisestä vuonna 2024. Kuntalain mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Keskeisimpinä ajureina heikolle taloustilanteelle ja ennusteille ovat julkisen talouden tila yleisesti (sota Euroopassa, inflaatio, korot ym.), hyvinvointialueuudistus (valtionosuuksien leikkautuminen) ja väestörakenteen kehitys (väkiluvun lasku ja erityisesti lasten määrän voimakas lasku, eli valtionosuuksien merkittävä leikkaantuminen).

Kunnanhallitus päätti kokouksessaan 18.12.2023 nimetä vakauttamistyöryhmän valmistelemaan kunnan talouden ja toiminnan vakauttamisohjelmaa siten, että ohjelma on valtuuston käsiteltävänä viimeistään 30.9.2024. Työryhmä on kokoontunut alkuvuoden aikana yhteensä 12 kertaa.

Työryhmän järjestäytymisen jälkeen heti tammikuun alussa työryhmälle luotiin viranhaltijoiden toimesta katsaus kunnan taloudellisesta tilanteesta. Talouden yleisen tilannekuvauksen jälkeen käsiteltiin palvelualuekohtaisesti toimintaa, henkilöstörakennetta ja kustannuksia. Lisäksi työryhmä käsitteli kiinteistöjen luopumissuunnitelmaa ja tiiviisti tytäryritysten merkitystä Euran kuntakonsernissa. Vakauttamistyöryhmä ei kuitenkaan ole toimivaltainen antamaan omistajaohjausta tytäryhtiöille.

Huhtikuussa johtavat viranhaltijat kokosivat vakauttamistyöryhmälle erilaisia vakauttamistoimia, joiden pohjalta asioita voitaisiin viedä jatkovalmisteluun. Näiden pohjalta laadittiin vakauttamistyöryhmän loppuraporttiluonnos. Työryhmä päätti huhtikuun kokouksessa, että jokaiselle valtuustoryhmälle järjestetään lyhyt tilaisuus toukokuun aikana, jossa vakauttamistyöryhmän loppuraporttiluonnosta esitellään. Valtuustoryhmien tilaisuuksien jälkeen vakauttamistyöryhmä on päättänyt tehdä esityksen kunnanhallitukselle.

Vakauttamistyöryhmän asettama tavoite työilleen

Vakauttamistyöryhmä asetti vuoden alussa euromääräiseen tavoitteen, kuinka paljon toimintaa tulisi vakauttaa silloisessa toimintaympäristössä ja silloisiin ennusteisiin nojaten. Työskentelyn vahva periaate oli, että toimintaan ei ole tarkoituksenmukaista kohdistaa niin sanottua äkkijarrutusta, vaan suunnitella pidemmälle aikavälille kestävät toimenpiteet. Asetetun tavoitteen mukaan toimintaa tulisi vakauttaa vuosina 2025-2027 vuosittain noin 1,5 miljoonaa euroa eli yhteensä noin 4,5 miljoonaa euroa. Kunnan taseeseen kertynyt maltillinen reilu 4 miljoonan euron ylijäämä antaa tilanteen hallinnalle kevyen puskurin, mutta iso osa tästä kuluu jo vuoden 2024 arvioidun alijäämän kattamiseen.

Tavoiteasetantaan ja ennusteisiin tulee suhtautua suuntaa antavana, koska suhdanteiden kehitystä ja mahdollisia positiivisia rakennemuutoksia ei voida ennakoita. Tilanne on kuitenkin hyvin huolestuttava viitaten edellä mainittuihin julkisen talouden tilaan ja väestörakenteen kehitykseen. Talouteen liittyviä riskejä lisää konserniyhtiöiden investoinnit, investointitarpeet ja rahoitusten turvaaminen.

Vakauttamistyöryhmän loppuraportin sisältö

Loppuraportti ja vakauttamistoimet on ryhmitelty seuraavasti:

- Tilikausilla 2024–2025 toteutettavat toimet, jotka voidaan toteuttaa osana operatiivista arkea lautakuntien ja virkajohdon toimesta sekä osana talousarvion laadintaa ja täytäntöönpanoa

Näiden toimeenpano on jo osittain käynnistetty ja alkuperäisestä tavoitteesta poiketen toimintaa saadaan vakautettua osittain jo vuonna 2024.

Näiden vaikutus on yhteensä enintään noin 1,3 miljoonaa euroa.

- Kiinteistöjen luopumissuunnitelma

Kiinteistöjen luopumissuunnitelma on jo kunnanhallituksessa hyväksytty ja tällä voidaan saavuttaa noin 150 – 200 tuhannen euron vaikutus.

- Sivistyspalveluiden palveluverkko

Vakauttamistyöryhmän työskentelyssä merkittävimmän painopisteen sai sivistyspalveluiden palveluverkkosuunnitelman mallintaminen ja vaikutukset. Vakauttamistyöryhmälle laskettiin viranhaltijoiden toimesta varhaiskasvatus- ja kouluverkon supistamisen vaikutuksia. Jos palveluverkko säilytetään nykyisellään, voi kustannukset olla noin 900 000 euroa vähemmän vuoteen 2030 mennessä nykykustannustasoon verraten. Kustannustason muutos aiheutuu lapsimäärän vähentymisestä ja tämän vaikutuksesta henkilökunnan määrään. Palvelurakenne johtaa yhdysluokkien muodostumiseen ja osan kouluista muuttumisesta kaksiopettajaisiksi. Enimmillään palveluverkon tehostamisella eli käytännössä koulujen ja varhaiskasvatusyksikköjen vähentämisellä voitaisiin saavuttaa noin 2,5 miljoonan euron vuotuinen säästö vuoteen 2030 mennessä ja tästä eteenpäin. Tämä vastaa valtionosuuksien vähentymistä, joka johtuu ennusteiden mukaisesta lasten määrän vähentymisestä.

Lapsimäärän kehitys on Eurassa ja koko maassa nykyisten ennusteiden mukaan väistämätön, eikä koulu- ja varhaiskasvatusverkon kriittistä tarkastelua toiminnan tehostamiseksi voida unohtaa. Toistaiseksi vakauttamistyöryhmä on kuitenkin päättänyt esittää kunnanhallitukselle, että sivistyspalveluiden palveluverkkosuunnitelman laatimista ei käynnistetä kuluvalle valtuustokaudella. Jos päätös hyväksytään, aiheuttaa tämä välittömän veronkorotuspaineen.

Laaja, koko kunnan kattava sivistyspalveluiden palveluverkko, halutaan toistaiseksi nähdä elinvoimatekijänä ja uusia kuntalaisia houkuttelevana elementtinä sekä kunnan pitovoimana. Kunnan eri kylien (mukaan lukien keskusta-alueen) lapsimäärän kehitystä tulee seurata säännöllisesti ja, jos nykyiset ennusteet toteutuvat tulee käynnistää sivistyspalveluiden palveluverkkosuunnitelman laatiminen ja todennäköisesti päättää toimenpiteistä, jotka tehostavat palveluiden tuotantoa nykyistä suppeammassa rakenteessa.

Esityslistan oheismateriaalina vakauttamistyöryhmän loppuraportti.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Kari Kankaanranta

Päätösehdotus

Kunnanhallitus hyväksyy vakauttamistyöryhmän loppuraportin ja esittää sitä edelleen valtuuston hyväksyttäväksi. Loppuraportti ohjaa sitovana talousarvion 2025 valmistelua.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.